

HUMANITIES INSTITUTE
Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

MEMLEKETİM /TUULGAN CER (1986) *Tölögön Kasimbek (1931-2011)*

Kaynakçalar:

Kitaplar:

Kasimbekov, T. (1958). *Tuulgan Cer* [Öykü]. Kırgız Okuu Pedmambas.

Kasimbekov, T. (2023). *Tölögön Kasimbekov'un "Tuulgan Cer" (Memleketim) öyküsü* [Sesli kitap]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=0d88e1Tiucg>

GENEL BILGI

Yazar

Tölögön Kasimbek, 15 Ocak 1931'de Kırgızistan'ın Celal-Abad bölgesine bağlı Aksı ilçesinin Ak-Col köyünde doğdu. Doğum adı Kudayberdi idi. Babası Kasimbek'in ikinci evliliğinden dünyaya geldi. Babası, kırk beş yaşında olmasına rağmen eğitilmiş bir kişiydi ve Tölögön'ü küçük yaşlardan itibaren tarihî olaylar, halk anlatıları ve geçmişte yaşamış önemli kişiler hakkında anlatılan hikâyelerle tanıştırdı.

Bu anlatılar, daha sonra Kasimbek'in eserlerinde ele aldığı tarihî şahsiyetlere ve olaylara duyduğu ilgiyi etkiledi. Tölögön on beş yaşındayken babasını kaybetti. Babasının ölümü, onu genç yaşta zorlu ve yokluklarla dolu bir yaşamla karşı karşıya bıraktı. Bu yıllarda yaşadığı sıkıntılar, onun güçlü bir kişilik geliştirmesinde ve öğrenmeye olan ilgisinin artmasında etkili oldu.

Kasimbek, Kırgız Devlet Üniversitesi'nde Kırgız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde eğitim gördü. Öğrencilik yıllarında edebî dergilerde öykü ve diğer kurmaca eserlerini yayımlamaya başladı. Yazarlığa hem edebiyata duyduğu ilgi hem de geçimini sağlama ihtiyacı nedeniyle yöneldi. 1957'de üniversiteden mezun olduktan sonra kültür ve yayıncılık alanında çeşitli görevlerde bulundu. 1960–1973 yılları arasında Kırgızistan'ın önde gelen edebiyat dergilerinden *Ala-Too*'nun başeditörlüğünü yaptı. Daha sonra Kırgız Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'na bağlı Devlet Yayıncılık, Matbaacılık ve Kitap Ticareti Komitesi'nde başeditör olarak görev aldı.

Kasimbek'in edebiyat hayatı, 1952'de yayımlanan *Küçük Binici (Kichinekey Calkıçı)* adlı povestiyle başladı. *Alımkan* adlı eseriyle geniş bir okur kitlesi tarafından tanındı. Eser daha sonra sinemaya uyarlandı. 1965'te yayımlanan *İnsan Olmak İstiyorum (Adam Bolgum Kelet)* adlı otobiyografik özellikler taşıyan povestinde çocukluk yıllarından ve kendi yaşamından izler taşıyan olaylara yer verdi.

Kasimbek, özellikle tarihî romanlarıyla tanındı. İki ciltlik tarihî romanı *Gelgel (Kelkel)*, Kırgız halkının Sovyet yönetiminin kurulmasından önceki ve sonraki yaşamını anlatır. Romanda toplumsal değişim, tarihî hafıza ve geçmişle bağların korunması gibi konular öne çıkar. Bir diğer önemli eseri *Baskın (Baskın)*, Rus İmparatorluğu'nun Türkistan'daki askerî seferlerini konu alır. Eserde Baytik, Şabdan Baatır, Kurmancan Datka, Toktogul Akın ve Cantay Han gibi tarihî şahsiyetlerin yanı sıra Kırgızların soy geleneğine ve kültürel yaşamına da yer verilir. *Kırgın (Kırgın)* adlı eserinde ise 1916'daki millî kurtuluş hareketinin ortaya çıkış nedenlerini ele alır.

Kasimbek'in en tanınmış tarihî romanı *Kırılan Kılıç (Sınğan Kılıç)*'tir. Roman, Sovyetler Birliği'nin başlıca dillerinin yanı sıra başka dillere de çevrilmiş ve 1980'de İngilizce olarak yayımlanmıştır. Kasimbek, yazarlık hayatı boyunca Sovyet makamlarının sansürü ve eleştirileriyle karşılaştı. Özellikle *Gelgel* ve *Kırılan Kılıç*, tarihî olayları farklı biçimde yorumladığı gerekçesiyle eleştirildi ve tarihî gerçekleri çarpıtmakla suçlandı. Kasimbek daha sonra kendisine yöneltilen bu eleştirileri *Ruhu Yücelten Büyük Söz (Rukhtu Kortogon Uulu Söz)* adlı eserinde bir araya getirdi.

Kasimbek, 1959'da Sovyetler Birliği Yazarlar Birliği'ne üye oldu. 1986'da Kırgızistan Halk Yazarı unvanına layık görüldü. Edebiyat ve kültür alanındaki çalışmaları nedeniyle çeşitli ödül ve unvanlarla onurlandırıldı. Bunlar arasında V. İ. Lenin'in doğumunun yüzüncü yılı dolayısıyla verilen Kahramanlık Emek Madalyası, Kırgız Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Yüksek Sovyeti Onur Diploması, Kırgız Dili Rozeti, Kırgız Cumhuriyeti Dank (Şan) Madalyası, Birinci Derece Manas Nişanı, Devlet Toktogul Ödülü ve Kırgız Ulusunun Kahramanı onursal unvanı bulunmaktadır.

Eser

1958 yılında kaleme alınan "Tuulgan Cer" ("Memleketim") adlı kısa öykü, babasının ölümünün ardından annesiyle birlikte anneannesi ve dayısının yanına taşınan bir çocuğun yaşamını konu alır.

Yazar, öykünün geçtiği mekân olarak Kırgızistan'ın Aksı ilçesindeki kendi memleketi Ak-Col köyünü seçmiştir. Eserlerinde doğup büyüdüğü bölgeden sıkça yararlanan yazar, yöreye özgü doğal manzaraları ve köy yaşamını anlatıya yansıtır. Tanıdığı bu çevre, yalnızca öykünün geçtiği mekânı oluşturmakla kalmaz; aynı zamanda olayların gelişimini ve karakterlerin davranışlarını da şekillendirir.

Kısa Öykü (Angeme), Rasskaz ve Novella (Povest) Türleri

Kırgız edebiyatındaki kısa öykü (*angeme*) türünün gelişimi, büyük ölçüde Rus edebiyatının etkisi altında şekillenmiştir. Avrupa edebiyatında bu türün karşılığı olarak *novella* kabul edilirken, Rus edebiyatında zamanla *rasskaz* adı verilen özgün bir kısa anlatı türü gelişmiştir. Bununla birlikte, bazı araştırmacılar *novella* ve *rasskaz* terimlerini birbirinin yerine kullanmaktadır.

Kısa öykü, belirli bir çatışma etrafında gelişen ve kendi içinde bütünlük taşıyan bir anlatı türüdür. Gerçek olaylara dayanmak zorunda değildir; yazarın hayal gücü ve sanatsal kurgusu önemli bir rol oynar.

Avrupa edebiyatında *novella* olarak gelişen bu tür, Rus edebiyatında farklı özellikler kazanarak *rasskaz* biçiminde şekillenmiştir. Rus biçimcilerine göre *novella*, hızla gelişen bir olay örgüsüne ve çoğu zaman beklenmedik bir sona dayanır. Kısa öyküde ise anlatımın sanatsal yönü daha fazla öne çıkar ve sonuç her zaman önceden tahmin edilemez.

Kısa olmasına rağmen bir kısa öykü; serim, olay örgüsü, çatışma, doruk noktası ve çözüm gibi temel anlatı unsurlarını içerir. Bu unsurlar yoğun bir biçimde gelişir ve eserin teması ile vermek istediği mesajla yakından ilişkilidir. Novella (*povest*) ise kısa öyküye göre daha uzun, ancak romana kıyasla daha sınırlı kapsamlı bir anlatı türüdür.

Olayların kapsadığı zaman romana göre daha kısadır; anlatı yoğunlukla tek bir olay örgüsü etrafında gelişir ve daha az sayıda karakter, çatışma ve soruna yer verir. Kısa öykü genellikle tek bir olay veya durum üzerine yoğunlaşırken, novella (*povest*) daha geniş bir yaşam kesitini ele alır ve çoğu zaman başkahramanın hayatındaki önemli bir dönemi anlatır.

Bununla birlikte, bu türler arasındaki sınırlar her zaman kesin değildir. Aynı eser, farklı araştırmacılar tarafından kısa öykü, *rasskaz*, novella (*povest*) veya başka bir anlatı türü olarak sınıflandırılabilir. Bazı eserler ise birden fazla türün özelliklerini taşıyan melez anlatılar olarak değerlendirilebilir.

Arka Plan

Kırgız kültüründe *Tuulgan cerdin topuragi altın* ("Doğduğun yerin toprağı altındır") atasözü, insanın doğup büyüdüğü topraklara duyduğu derin ve kalıcı bağlılığı ifade eder. Kırgız toplumunda *ata curt* (baba yurdu, baba ocağı) kavramı da tarih boyunca önemli bir yere sahip olmuştur.

Geleneksel Kırgız toplumunda soy ve aile bağı ağırlıklı olarak baba tarafından şekillendiği için kişinin baba yurduna bağlılığı özel bir anlam taşır. Anne tarafı da önemli olmakla birlikte, geleneksel anlayışta baba tarafına göre daha geri planda kalmıştır. Bu anlayışı yansıtan *ceen el bolboyt* ("Kızdan doğan çocuk, ailenin kendi çocuğu sayılmaz") atasözü, kızdan olan torunun annenin ailesinin öz evladı olarak görülmediğini ifade eder.

Öyküde yazar, babasının ölümünden sonra doğup büyüdüğü Ak-Col köyüne dönmenin özlemini çeken on-on bir yaşlarındaki bir çocuğun hikâyesini anlatır. Çocuk, annesiyle birlikte anneannesinin ve dayısının yanına taşınmak zorunda kalır; ancak gönlü hep doğduğu köyde kalır. Yazar, bu hikâye aracılığıyla memleket sevgisi, geçmişe bağlılık ve çocuğun doğduğu topraklarla kurduğu doğal bağı ele alır. Öykü, aynı zamanda yazarın kişisel deneyimlerini geleneksel Kırgız değerleriyle bir araya getirir.

KIŞILAR

Satıkul – 10–11 yaşlarında bir çocuk

Tilegen – Genç bir öğretmen

Seidene – Satıkul'un annesi

Nine – Seidene'nin annesi, Satıkul'un anneannesi

ÖZET

Mayıs ayında genç öğretmen Tilegen, yorgun atıyla yemyeşil bahar manzarası içinde nehir kıyısına doğru yol alır. Burada bir boz üy ve *alaçık* adı verilen siyah bir çadıyla karşılaşır. Çadırdaki Mamırbay'ın dul eşi Seidene ile onun annesi, Satıkul'un anneannesi yaşamaktadır.

On-on bir yaşlarındaki Satıkul, Tilegen'i sevinçle karşılar. Babasının ölümünden önce yaşadığı baba köyü Ak-Col'a duyduğu özlem konuşmalarından açıkça anlaşılır. Annesi ve anneannesi onun Ak-Col'a dönmesini istemese de Satıkul kararlıdır. Ak-Col, onun çocukluğunun geçtiği, babasına ve geçmişine dair anılarının bulunduğu köydür.

Tilegen yolculuk için hazırlıklara yardım eder ve Satıkul'u atına bindirerek yola çıkar. Yol boyunca sallantılı bir köprüden geçer, Kara-Suu Nehri boyunca ilerler ve ormanların, yüksek geçitlerin arasından yol alırlar. Satıkul, Ak-Col'u ilk kez uzaktan gördüğünde büyük bir sevinç yaşar. Köyü gördükçe çocukluğunun geçtiği yolları, evleri, tarlaları ve arkadaşlarını hatırlar; geçmişine duyduğu özlem daha da güçlenir.

Tilegen bu yolculuk sırasında çocuğun saflığını, doğduğu topraklara bağlılığını ve kendi köklerine duyduğu özlemi yakından görür. Öykü, Satıkul'un Ak-Col'a ulaşması ve doğduğu topraklarla yeniden buluşmasıyla sona erer. Tilegen ise onun ileride köyüne sahip çıkan ve geçmişinin hatıralarını yaşatan bir insan olarak yetişeceğini düşünür.

OLAYLAR

Mayıs Ayında Mayıs ayıydı. Her yer yemyeşil olmuştu. Çimenler, çalılar, ceviz ağaçları ve türlü ağaçlar çevreyi kaplamıştı. Genç Tilegen, biraz yorulmuş atıyla nehir kıyısına doğru ilerliyordu. Yol boyunca türkü söylüyor, sesi ılık bahar havasına karışıyordu. Sonunda nehir kıyısına ulaştı. Kıyıda sık otlar, çalılar ve çeşitli meyve ağaçları vardı. Tam o sırada bir köpeğin yüksek sesle havladığını duydu. İleride bir boz üy ile *alaçık* adı verilen siyah bir çadır gördü. Çalılarının üzerine serilmiş çamaşırlar hafif rüzgârda sallanıyordu.

Seidene ile Karşılaşması Bir kadın dışarı çıktı. Tilegen'i görünce yeniden içeri girip onun geldiğini haber verdi. Köpek ise havlayarak atın üzerine doğru koştu. Tilegen kırbacıyla köpeği uzaklaştırmaya çalıştı, ancak köpek daha da şiddetli havlamaya başladı. Bir süre sonra esmer, orta yaşlı bir kadın yanına geldi. "Sen kimsin?" diye sordu.

Tilegen kadını hemen tanıdı. Bu, kendi memleketi Ak-Col köyünden, vefat eden Mamırbay'ın eşi Seidene'ydi.

"Seidene ene, benim, Tilegen," dedi. Yaşça büyük bir kadına saygı göstermek için böyle hitap ediyordu. Seidene onu hemen tanıdı ve atını almak için yanına geldi. Ardından yaşlı bir kadın daha dışarı çıktı. Yetmiş yaşını geçmiş olmasına rağmen oldukça genç görünüyordu. Bu, Seidene'nin annesi, Satıkul'un anneannesi idi.

Satıkul'un Sevinci O sırada bir çocuk koşarak Tilegen'in yanına geldi ve ona sarıldı. "Ah, Satıkul! Ne kadar da büyümüşsün!" dedi Tilegen. Yaşlı kadın içini çekti.

"Ah, zavallı çocuk," dedi. "Tilegen'i görünce babası sağmış gibi seviniyor. Baba köyünden biri her geldiğinde böyle mutlu oluyor." Ardından koyun derisinden yapılmış bir döşek getirip ağacın altına serdi.

"Buyur, otur," dedi Tilegen'e.

Boz üyün ve alaçığın içi oldukça hareketliydi. İçeride dut yapraklarını yiyen ipekböcekleri vardı. İyice büyümüş olan ipekböceklerinin yaprakları yerken çıkardıkları ses her yanı dolduruyordu. İçeride ayrıca ağır ve kendine özgü bir koku vardı.

Satıkul'un Soruları Satıkul gelip Tilegen'in yanına oturdu ve merakla ona sorular sormaya başladı. Önce nereden geldiğini öğrenmek istedi. Tilegen, öğretmenlik yaptığı Kara-Kungoy köyünden geldiğini söyledi.

“Öyle mi?” dedi Satıkul. Ardından yeniden sordu: “Şimdi nereye gidiyorsun?” “Memleketim Ak-Col’a gidiyorum,” diye cevap Verdi Tilegen. “İlçede de halletmem gereken birkaç iş var.” Seidene, Tilegen’e dut getirdi ve bir tas ayran ikram etti. Tilegen, Satıkul’a da ayrandan içmesini söyledi. Fakat çocuk: “Ben Ak-Col’a gideceğim,” dedi. Anneanesi ona bakarak: “Ne yapacaksın Ak-Col’da? Orada yapacak bir şey yok ki,” dedi.

Satıkul’un Memleket Özlemi Tilegen, Seidene ile ağacın altında uzun uzun sohbet etti. Seidene, Ak-Col’dan üç yıl önce ayrıldıklarını anlattı. Kocası Mamırbay’ın ölümünden sonra köyden ayrılmış, erkek kardeşinin yanına taşınmıştı. Şimdi günlerini ipekböcekleriyle ilgilenerek geçiriyordu. Dut yapraklarıyla beslediği ipekböceklerinin bakımını her gün özenle yapıyordu. Tilegen sessizce onu dinliyordu. Etraf sakin ve huzurluydu, ancak onun düşünceleri çoktan yola çıkmıştı. Satıkul da köyüne dönmek istediğini söylüyordu. Ak-Col’u çok özlemişti. Babasını hatırladığı o yerlere yeniden gitmek istiyordu. Bir zamanlar babasıyla birlikte yürüdükleri yollar, babasının çalıştığı tarlalar ve onun hatırasını yaşatan nice yer hâlâ oradaydı. Satıkul için memleket yalnızca yaşanan bir yer değildi; anıların saklandığı, insanın gönlünün her zaman dönmek istediği yeri.

“Ak-Col’a Gitmek İstiyorum” Satıkul artık bulundukları yerde kalmak istemiyordu. Tek istediği Ak-Col’a dönmekti. Anneanesi endişeyle ona baktı. “Ah, nereye gidiyorsun?” dedi. Fakat Satıkul duygularını daha fazla bastıramadı ve ağlamaya başladı. “Gitmek istiyorum, gitmek istiyorum,” diye tekrarladı. Sesindeki özlem her hâlden belli oluyordu. Babasını hatırladığı, babasının hayatta olduğu günlerden kalan anıların yaşadığı yere dönmek istiyordu. Oradaki her yol, her ağaç ona babasıyla geçirdiği günleri hatırlatıyordu. Ak-Col, Satıkul için sıradan bir köy değildi. Çocukluğunun, anılarının ve babasına duyduğu özlemin hâlâ yaşadığı yeri.

Satıkul’un Kararı Anneanesi bu kez daha sert bir ses tonuyla konuştu. “Hayır, burada kalacaksın,” dedi. Tilegen atının yanına gelmiş, yola çıkmaya hazırlanıyordu. Anneanesi ise Satıkul’un onunla gitmesini engellemeye çalışıyordu. Çocuk gözyaşlarını sildi, ancak gözlerindeki üzüntü dinmemişti. Tilegen ne yapacağını bilemeden bir süre öylece durdu. Acaba anneanesine bir şey söylemeli miydi? Belki de Satıkul’un neden Ak-Col’a gitmek istediğini anlatmalıydı. Babası o köyden geliyordu; belki de çocuğun gönlünü Ak-Col’a çeken şey, babasından kalan bu bağdı. Sonuçta insanın kökü neredeyse, gönlü de çoğu zaman oraya yönelirdi.

Satıkul’un Kaçışı Satıkul ağlamaya devam ediyordu. Çaresizlik içinde anneannesinin yaşlı ve yorgun ellerini ısırdı. Buna öfkelenen yaşlı kadın, çocuğun başına yumruğuyla vurdu. Satıkul kendini kurtarmaya çalışırken annesinin ellerinden sıyrıldı ve hiç arkasına bakmadan Tilegen’e doğru koştu. Yüzü gözyaşlarıyla ıslanmış, nefesi hızlanmıştı. Sanki yeniden önüne geçip onu durduracaklarından korkuyormuş gibi bütün gücüyle Tilegen’e koşuyordu. Tilegen şaşkınlık içinde ona baktı. Çocuğun kendisine doğru böyle koşacağını hiç beklemiyordu.

Yola Çıkma İsteği “Ben gideceğim,” dedi Satıkul kararlı bir sesle. Anneanesi hemen arkasından yetişti, Seidene de onun peşinden geldi. Çocuğu sakinleştirmeye çalıştılar. “Yarın gideriz,” dediler. Onu böylece vazgeçirmeyi umuyorlardı. Tilegen atının yanında sessizce duruyordu. Şimdi yola çıkıp çıkmamak konusunda kararsızdı. Belki Satıkul’u kendisiyle gelmekten vazgeçirmeliydi. Belki de anneannesinin ve annesinin iznini almadan çocuğu götürmemesi gerekiyordu. Bir süre ne yapacağını bilemeden düşündü.

Üç Yıllık Hasret Tilegen, çocuğu tutup annesine teslim etmeye karar verdi. Yumuşak bir sesle, “Satıkul, gel yavrum. Ata binelim,” dedi. Fakat Satıkul geri dönmek istemedi. Olduğu yerde kararlı bir şekilde duruyor, yüzündeki gözyaşlarını silmeye devam ediyordu. Anneanesi içini çekerek, “Çocuk üç yıldır memleketini göremedi,” dedi. Sözlerinde derin bir hüznün vardı. Satıkul üç yıldır doğduğu köyü, bir zamanlar yürüdüğü yolları ve babasını hatırladığı toprakları görememişti. İçinde büyüyen bu özlem, zamanla daha da güçlenmişti.

Ak-Col’dan Gelenlere Sevinmesi Anneanesi üzgün bir sesle konuşmaya devam etti: “Ah, zavallı çocuk. Ak-Col’dan biri geldiğini gördüğünde, sanki babası mezarından çıkıp gelmiş gibi seviniyor. Öyle

mutlu oluyor ki..."Bunları duyan Seidene'nin gözleri doldu ve ağlamaya başladı."Ah benim zavallı yavrum," dedi yavaşça. "Gel, üstünü giydireyim."

Fakat Satıkul başını salladı. "Hayır," dedi. "Beni yakalayıp göndermeme izin vermeyeceksiniz."

Yürümeyi Göze Alması Annesi onu sakinleştirmeye çalışarak,"Hayır, yavrum. Memleketine gideceksin. Tilegen'in atına binersin, arkasına oturursun; o da seni sağ salım götürür," dedi. Ama Satıkul yine başını kararlılıkla salladı. Yüzü hâlâ gözyaşlarıyla ıslaktı, fakat sesinde en ufak bir tereddüt yoktu."Ben yürürüm," dedi. Çocuk ne teselli istiyordu ne de kolay bir yolculuk. Tek istediği, babasını ve çocukluk günlerini hatırladığı memleketine ulaşmaktı. Yol ne kadar uzun olursa olsun, gerekirse bütün yolu yürümeye hazırdı.

Satıkul'a İzin "Satıkul'un memleketine gitmesine gerçekten izin verecek misiniz?" diye sordu Tilegen şaşkınlıkla. Seidene yavaşça başını salladı. "Başka çarem yok," dedi. "Babasının köyünü görmesi gerekiyor. Artık gitme zamanı geldi." Tilegen çocuğa dönerek, "Satıkul, hadi üstünü giy. Gideceğiz, hava da kararmaya başladı," dedi.

Fakat Satıkul yine başını salladı. Ak-Col'a duyduğu özlem çok büyüktü, ancak şimdiye kadar içinde biriken duygular onu bir an için duraksatıyordu. Uzun zamandır gitmek istediği köye gerçekten gidecek olmak hem sevindiriyor hem de heyecanlandırıyordu.

Annenin Tilegen'e Emaneti Seidene, Satıkul'un elbiselerini, ceketini, şapkasını ve ayakkabılarını Tilegen'e verdi. Elllerinde hafif bir titreme vardı.

"Tilegen, oğluma göz kulak ol," dedi. "Onu atına bindirip baba köyüne götür. Oradaki akrabalarını görsün. Memleketini doyasıya gezsin. Zavallı çocuk orayı çok özledi."

Tilegen başını salladı. Seidene'nin sözlerindeki endişeyi ve anne olarak duyduğu kaygıyı anlıyordu. Elbiseleri alıp Satıkul'a baktı. Çocuk sessizce onları izliyordu.

Seidene bir süre sonra oğlunu yeniden tembihledi:

"Tilegen, çocuğu güneşin altında fazla tutma. Çok kalırsa hastalanabilir. Dönme vakti geldiğinde de onu yine atına bindirip getir. Yolda gözünü üzerinden ayırma."

Tilegen, kendisine emanet edilen çocuğun sorumluluğunu üstlenerek başını salladı. Satıkul ise yeni elbiselerini elinde tutuyor, sessizce yola çıkacağı anı bekliyordu.

Ak-Col Yolunda Seidene oğluna dönerek, "Satıkul, Tilegen seni sağ salım götürüp getirecek," dedi. At dinlenmiş, yola çıkmaya hazır hâle gelmişti. Tilegen eyerin arkasında Satıkul'un oturacağı yeri hazırladı. Satıkul dikkatlice ata bindi ve Tilegen'in arkasına oturup sıkıca tutundu.

Sonunda yola çıktılar. Atın nalları yumuşak toprağa düzenli aralıklarla vuruyordu. Önlerinde, Satıkul'un yıllardır özlemine çektiği Ak-Col yolu uzanıyordu. Çocuk bir yandan seviniyor, bir yandan da heyecanını gizleyemiyordu. Tilegen ise atı dikkatle sürüyor, Satıkul'un yolculuk boyunca rahat ve güvende olmasına özen gösteriyordu.

Köprüde Satıkul yol boyunca sessizce oturuyordu. Bir süre sonra sallantılı bir köprüye geldiler. Tilegen'in aklından türlü düşünceler geçti. Çocuk uyuyor olsaydı, at ürküp birden koşmaya başlarsa köprüden düşebilirdi. Kızgıların deyimiyle at *urkup ketse*, yani ürküp kaçsa, Satıkul'u tutmak zor olabilirdi. Fakat Satıkul uyumuyordu. Dikkatle oturmuş, aşağıdaki nehri izliyordu. O sırada Tilegen çocuğun yüzüne, duruşuna ve hareketlerine daha dikkatli baktı. Satıkul'un babasına ne kadar benzediğini fark etti. Yüzündeki ifade, oturuşu ve kendini tutuşu babasını hatırlatıyordu. Öyle bir benzerlik vardı ki Tilegen'e, sanki Mamırbay da onlarla birlikte yolculuk ediyormuş gibi geldi.

Kara-Suu Boyunca Köprüyü geçtikten sonra sağa dönüp nehir boyunca ilerlediler. Kara-Suu'nun suları kayaların arasından hızla akıyor, çıkardığı gürültü çevreye yayılıyordu. Nehrin iki yanında sık ormanlar uzanıyordu. Ağaçların gölgesindeki yol serin ve sakindi; güneşin sıcaklığından bir süreliğine kurtulmuş oldukları.

Biraz dinlenmeye karar verdiler. Tilegen atı otlatmak için durdu. Yüksek geçitten aşağı baktıklarında, bütün vadiler gözler önüne seriliyordu. Yemyeşil vadiler, ormanlar ve uzayıp giden yollar, memleketin güzelliğini bütün açıklığıyla gösteriyordu. Nehrin sesi, ağaçların hışırtısı ve vadilerin sessizliği birbirine karışıyor, çevreye huzurlu bir hava veriyordu.

Ak-Col Görüldüğünde Tam o sırada Satıkul, yüksek geçitten aşağı bakarken köyünü gördü. Ak-Col aşağıda, uzaktan bakıldığında küçük ama çok tanıdık bir yer gibi görünüyordu. Çocuğun gözleri bir anda parladı. “İşte bizim köy! İşte bizim ev!” diye bağırdı heyecanla.

Ardından akrabalarının ve arkadaşlarının evlerini tek tek göstermeye başladı. Her şey ona çocukluğundan kalma bir anı gibi tanıdık geliyordu. Nurkul’la birlikte oynadıkları günleri hatırladı. Güneşin altında birlikte mısır közledikleri günler gözünün önüne geldi. Belki Nurkul hâlâ oradaydı.

Satıkul’un yüreği sevinçle çarpıyordu. Yıllardır özlediği köyü karşısında duruyordu. Yüzündeki mutluluk tertemiz ve içtendi; tıpkı sabah güneşinin tarlaları aydınlatması gibi.

Köyünü Görmenin Sevinci Tilegen, sazlarla örtülü evlere, ağaçlara ve kıvrılarak uzanan su arklarına baktı. Satıkul için bunların hepsi tanıdıktı. Köyün her köşesi ona sıcak ve yakın geliyordu. Satıkul’un yüzü sevinçten ışıldıyordu. Ak-Col’u ne kadar özlediğini anlatmaya kelimeler yetmezdi. Her yol, her ağaç, her su arkı ona geçmişten bir şey hatırlatıyordu. Yağmurdan sonra toprağın kokusunu, tarlalarda koşuşturan çocukların seslerini, babasının eskiden mırıldandığı türkülerini hatırlıyordu. Ak-Col, üç yıldır onun hatıralarında yaşamıştı. Şimdi ise yeniden karşındaydı. Satıkul için bu yalnızca doğduğu köye dönmek değildi. Çocukluğuna ve babasıyla geçirdiği günlere yeniden kavuşmaktı.

“Çok özledim” Tilegen çocuğa dönüp, “Memleketini gerçekten bu kadar mı özledin?” diye sordu.

Satıkul’un gözleri hâlâ Ak-Col’daydı. “Evet,” dedi. “Çok özledim.” Tilegen bir süre sonra, “Peki, orada hayatınız nasıl?” diye sordu. Satıkul biraz düşündü. “İyi,” dedi. “Ama annem bizim Ak-Col’a dönmemizi istemiyor.” Bunu söylerken sesi hüzünlendi. Ailesi başka bir yerde yaşamaya devam etse de Satıkul’un gönlü hâlâ Ak-Col’daydı. Üç yıldır görmediği köy, çocukluk anıları ve babasıyla ilgili hatıralarıyla onun içinde yaşamaya devam ediyordu.

Ak-Col’u Düşünürken Satıkul, köyünü özlediği günleri hatırlayarak konuştu. “Memleketimi özlediğim zamanlarda bir şarkı söylerdim,” dedi. “Ata binecek miyim? Ata binersem köyüme ne zaman varacağım? İnsanlarımı ne zaman göreceğim?”

Sözlerinden köyüne duyduğu özlem ve bir an önce oraya ulaşma isteği açıkça anlaşılıyordu. Ak-Col’dan uzakta geçirdiği yıllar boyunca köyü hep aklındaydı. Onun için memleket yalnızca bir yer değildi; orada yaşayan insanlar, çocukken geçtiği yollar ve geçmişten kalan anılar da bu yerin bir parçasıydı.

Tilegen’in İçinden Geçenler Tilegen çocuğun sözlerinden çok etkilendi. Satıkul’u yanına çekip sarıldı, ardından alnından öptü. Satıkul henüz küçük bir çocuktı ve içindeki memleket sevgisi de tertemizdi. Tilegen ona bakarken geleceğini düşündü. Satıkul’un büyüdüğünde doğduğu topraklara sahip çıkan, köyüne ve insanlarına faydalı bir insan olacağına inanıyordu. Yalnızca kendi köyü için değil, bütün Kırgız halkı için de iyi işler yapacak, doğduğu yeri ve geçmişi unutmayacaktı.

Ak-Col’a Varmak Tilegen, Satıkul’un bir gün kendi köyünde kalacağını ve köyünün gelişmesine katkıda bulunacağını düşünüyordu. İkisi birlikte Ak-Col’a doğru yol almaya devam ettiler. Yol boyunca karşılarına çıkan evler, ağaçlar, hatta yol kenarındaki taşlar bile Satıkul’a tanıdık geliyordu. Tarlaların üzerinden hafif bir rüzgâr esiyor, toprağın kokusunu beraberinde getiriyordu.

Köy onları sıcaklığı ve konukseverliğiyle karşılıyordu. Satıkul’un içi sevinçle dolmuştu. Yıllardır görmeyi özlediği köyü artık karşındaydı. Tilegen ise çocuğun doğduğu topraklarla kurduğu bağı ve bu bağı onun geleceğinde nasıl bir yer tutacağını düşünüyordu.

KARAKTER ANALİZİ

Satıkul

Satıkul, Ak-Col köyünde doğmuş on-on bir yaşlarında bir çocuktur. Babasının ölümünden sonra annesiyle birlikte anneannesinin ve dayısının yaşadığı köye taşınır. Ancak yeni hayatına alışamaz; akli sürekli doğduğu köyde ve babasıyla geçirdiği çocukluk günlerindedir. Satıkul, doğduğu topraklara ve babasının hatırasına güçlü bir bağlılık gösteren, *duygusal* ve *hassas* bir çocuktur. Yaşadığı kayıp ve köyünden uzak kalması, onun memleketine duyduğu özlemi daha da güçlendirir.

Özlem Duyan Satıku'ın en belirgin özelliklerinden biri, doğduğu köye karşı duyduğu derin özlemdir. Ak-Col'daki yollar, ağaçlar, evler ve tarlalar onun için çocukluk anılarıyla iç içedir. Yüksek geçitten köyü gördüğünde babasının evini, akrabalarının evlerini ve arkadaşı Nurku'ın evini hemen tanır. Nurku'la birlikte balık tuttıkları, oynadıkları ve tarlalarda dolaştıkları günleri hatırlar.

Satıku için Ak-Col yalnızca doğduğu köy değildir. Babasının hatırasının, çocukluğunun ve kendisini ait hissettiği hayatın bulunduğu yerdir. Bu nedenle başka bir yerde yaşarken huzursuz olur ve sürekli köyüne dönmek ister. *Memleketine bağlı* ve *geçmişine düşkün* yapısı, düşüncelerini ve davranışlarını belirler.

Kararlı ve İnatçı Satıku, istediği şeyin peşinden gitmekten vazgeçmeyen *kararlı* bir çocuktur. Annesi ve anneannesi onun Ak-Col'a gitmesini istemez ve onu engellemeye çalışır. Buna rağmen Satıku kararından dönmeyiz. Ağlamasına ve engellenmesine rağmen Tilegen'le birlikte gitmekte ısrar eder.

Onun bu tavrı aynı zamanda *inatçı* olduğunu da gösterir. Ailesinin sözünü dinlemek yerine içinden gelen isteğe göre hareket eder. Ancak bu inatçılık bencillikten kaynaklanmaz; babasına, doğduğu köye ve çocukluk anılarına duyduğu güçlü bağlılıktan kaynaklanır. Yaşı küçük olmasına rağmen ne istediğini açıkça ortaya koyması, *iradeli* ve *cesur* bir karakter olduğunu gösterir.

Saf ve Duygusal Satıku, duygularını gizlemeyen *saf* ve *içten* bir çocuktur. Sevincini, üzüntüsünü ve özlemini olduğu gibi gösterir. Ak-Col'u gördüğünde büyük bir sevinç yaşar; annesinin köye dönmek istemediğini öğrendiğinde ise bunu gizleyemeyip ağlar. Olaylara yetişkinlerin bakış açısından yaklaşmadığı için annesinin neden Ak-Col'a dönmek istemediğini tam olarak anlayamaz. Onun için doğduğu köye dönmek son derece doğal bir istektir. Bu yönüyle Satıku'nun dünyası *çocukça*, *temiz* ve *hesapsız* bir bakış açısını yansıtır.

Duyarlı ve Sevecen Satıku, babasının hatırasına ve çocukluk günlerine büyük değer veren *duyarlı* bir çocuktur. Ak-Col'daki her ayrıntının onda bir anı uyandırması, geçmişine karşı ne kadar hassas olduğunu gösterir. Aynı zamanda arkadaşlarını, akrabalarını ve köydeki insanları özlemesi, *sevecen* ve *bağlı* bir yapıya sahip olduğunu ortaya koyar. Bu özellikleriyle Satıku, doğduğu topraklarla güçlü bir bağ kuran, geçmişine *bağlı*, *kararlı*, *saf* ve *duyarlı* bir çocuk karakter olarak öne çıkar.

Tilegen

Tilegen, köyleri dolaşarak çocuklarla ilgilenen genç bir öğretmendir. Satıku'a karşı tutumu, onun yalnızca öğretmenlik yapan biri olmadığını, aynı zamanda çevresindeki insanlara karşı *duyarlı*, *koruyucu* ve *anlayışlı* bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir. Satıku'nun Ak-Col'a duyduğu özlemi anlamaya çalışır ve yolculuk boyunca hem çocuğun güvenliğini hem de duygularını gözetir.

Şefkatli Tilegen, Satıku'nun Ak-Col'a duyduğu özlemi ve babasının köyünden uzak kalmanın onda yarattığı üzüntüyü anlayan *şefkatli* bir karakterdir. Çocuğun sorularını ve anlattıklarını sabırla dinler; ona sert davranmak yerine sakin ve yumuşak bir şekilde yaklaşır. Satıku'nun ağladığı ve Ak-Col'a gitmekte ısrar ettiği anlarda da onu yargılamak yerine anlamaya çalışır. Tilegen'in şefkati yalnızca çocuğun fiziksel ihtiyaçlarıyla sınırlı değildir. Satıku'nun duygularını da önemser. Onun Ak-Col'a neden bu kadar bağlı olduğunu anlamaya çalışması ve yol boyunca yanında olması, çocuğa güven verdiğini gösterir.

Sorumlu Tilegen, Satıku'u Ak-Col'a götürme görevini üstlendiğinde *sorumluluk sahibi* davranır. Atı hazırlar, çocuğun rahat ve güvenli bir şekilde yolculuk yapmasını sağlar ve Seidene'nin verdiği öğütleri dikkate alır. Satıku'nun güneşte fazla kalmamasına ve dönüşte güvenli bir şekilde eve götürülmesine dikkat eder. Yol boyunca karşılaşılabilecekleri tehlikeleri de göz önünde bulundurur. Özellikle sallantılı köprüden geçerken Satıku'nun güvenliği konusunda endişelenmesi, onun *tedbirli* ve *dikkatli* olduğunu gösterir. Çocuğun isteğine saygı gösterirken onun güvenliğini de göz ardı etmez.

Gözlemci Tilegen, çevresinde olup bitenleri dikkatle izleyen *gözlemci* bir karakterdir. Satıku'nun yalnızca söylediklerine değil, davranışlarına, yüz ifadesine ve hareketlerine de dikkat eder. Çocuğun Ak-Col'u gördüğü andaki sevincini fark eder ve onun köyüne ne kadar bağlı olduğunu anlar.

Sallantılı köprüden geçerken Satıku'nun yüzüne ve duruşuna baktığında, çocuğun babasına ne kadar benzediğini fark eder. Bu benzerlik, Tilegen'in Satıku ile babası arasındaki bağı daha iyi kavramasını sağlar. Ayrıca Satıku'nun annesi ve anneannesi tarafından engellenmesine rağmen Ak-Col'a gitme konusundaki

ısrarını da fark eder. Çocuğun davranışlarını dikkatle izlemesi, onun duygularını daha iyi anlamasına ve gerektiğinde doğru şekilde karşılık vermesine yardımcı olur. Bu yönüyle Tilegen, *sabırlı, anlayışlı ve dikkatli* bir yetişkin olarak öne çıkar.

TEMALAR

Memleket:

Aidiyet

“Memleketim” öyküsünde memleket, yalnızca insanın doğduğu yer değil, geçmişinin ve kendisini ait hissettiği hayatın bir parçası olarak ele alınır. Satıkul için Ak-Col, çocukluğunun geçtiği, babasıyla ilgili anılarının bulunduğu ve arkadaşlarıyla birlikte büyüdüğü yerdir. Köydeki yollar, evler, ağaçlar ve tarlalar onun için sıradan birer mekân olmaktan çıkar; çocukluğuna ait anıları canlı tutan unsurlara dönüşür.

Satıkul’un üç yıl boyunca Ak-Col’dan uzak kalmasına rağmen köyünü unutmaması, doğduğu topraklarla kurduğu bağın gücünü gösterir. Onun Ak-Col’a dönme isteği, yalnızca bir yere duyulan özlem değildir. Babasının hatırasına, çocukluğuna ve geçmişine yeniden kavuşma arzusudur. Bu nedenle köy, Satıkul’un zihninde ve gönlünde yaşamaya devam eder.

Öyküde memleket duygusu aile ve soy bağıyla da ilişkilendirilir. Satıkul’un özellikle babasının köyüne dönmek istemesi, baba tarafından gelen aidiyetin onun dünyasındaki önemini gösterir. Böylece memleket, yalnızca coğrafi bir mekân olmaktan çıkar; aile geçmişi, hatıralar ve kişinin kendi kökleriyle kurduğu bağ üzerinden anlam kazanır.

Örnek sahne: Yüksek geçitten Ak-Col’u ilk kez gören Satıkul’un bir anda heyecanlanması, bu aidiyet duygusunu somut biçimde ortaya koyar. Köyü uzaktan görür görmez kendi evini, akrabalarının evlerini ve arkadaşı Nurkul’un evini tanır. Çocukluk günlerinde Nurkul’la birlikte balık tuttuklarını, oynadıklarını ve tarlalarda dolaştıklarını hatırlar. Köydeki her ayrıntının ona geçmişini hatırlatması, Satıkul’un Ak-Col’la kurduğu bağın yalnızca mekâna değil, burada yaşadığı anılara ve ilişkilere dayandığını gösterir.

Aile:

Soy Bağı

“Memleketim” öyküsünde aile ve soy bağı, kişinin kimliğinin ve aidiyet duygusunun oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Satıkul’un babasının köyü Ak-Col’a duyduğu güçlü bağlılık, Kırgız kültüründe baba tarafından gelen soyun ve aile bağlarının önemini yansıtır. Geleneksel anlayışta çocuk, babasının soyuna bağlı kabul edilir. Bu nedenle *ata-jurt*, yani baba yurdu, kişinin ailesi ve kökleriyle olan bağında özel bir anlam taşır.

Bu anlayışta özellikle oğul, soyun devamını sağlayan kişi olarak görülür. Oğuldan aile ocağını ve toprağını koruması, soyunu sürdürmesi ve baba yurduyla bağına koparmaması beklenir. Kız çocuğunun ise evlendikten sonra başka bir ailenin parçası olacağı düşünülür. Kırgız kültüründeki *kız biroönün bülösü* sözü bu geleneksel anlayışı ifade eder. *Uulu joktun muunu jok* sözü de oğul sahibi olmayan kişinin soyunun devam etmeyeceği düşüncesini anlatır.

Satıkul’un Ak-Col’dan gelen birini gördüğünde büyük sevinç duyması, baba tarafına ve kendi köklerine ne kadar bağlı olduğunu gösterir. Onun köye dönme isteği yalnızca doğduğu yeri yeniden görme arzusu değildir. Babasının ailesine, çocukluk günlerine ve kendisini ait hissettiği çevreye kavuşma isteğidir. Bu nedenle öyküde aile, soy ve memleket birbirinden ayrı kavramlar olarak değil, birbiriyle iç içe geçmiş değerler olarak ele alınır. Satıkul’un kimliği ve duygusal dünyası da büyük ölçüde bu aile bağları ve geçmişten gelen hatıralar üzerinden şekillenir.

Örnek sahne: Satıkul, Ak-Col’a duyduğu özlemi dile getirirken, “Ata binsem, köyüme ne zaman varırım? İnsanlarımı ne zaman görürüm?” diye sorar. Buradaki “insanlarım” sözü, onun Ak-Col’u yalnızca bir yer olarak görmediğini gösterir. Köy, Satıkul için babası, akrabaları, arkadaşları ve çocukluk anılarıyla birlikte anlam kazanır. Dolayısıyla Ak-Col’a dönme isteği, yalnızca doğduğu yere kavuşma değil, kendi ailesine ve köklerine yeniden bağlanma isteğidir.

Hatıralar:

Geçmişin İzleri

“Memleketim” öyküsünde geçmişe ait hatıralar, Satıkul’un Ak-Col’a duyduğu özlemin temelini oluşturur. Babasıyla geçirdiği günler, arkadaşlarıyla oynadığı oyunlar ve köyde yaşadığı çocukluk yılları hafızasında canlılığını korur. Bu nedenle Ak-Col’daki yollar, evler, ağaçlar ve tarlalar Satıkul için sıradan yerler değildir; her biri ona çocukluğundan ve babasından bir şeyler hatırlatır.

Satıkul’un köyden üç yıl uzak kalmış olması bu bağı zayıflatmaz. Tam tersine, geçmişte yaşadığı güzel günleri hatırladıkça Ak-Col’a dönme isteği daha da güçlenir. Köye duyduğu özlem, aslında babasına, çocukluğuna ve geride bıraktığı hayata duyduğu özlemdir. Geçmişte yaşadıkları, onun bugün ne hissettiğini ve ne istediğini belirler.

Satıkul’un çocukça ve içten davranışları da bu özlemi daha güçlü kılar. Duygularını saklamaz; köyünü ne kadar özlediğini açıkça söyler ve Ak-Col’a dönmek için ısrar eder. Onun için çocukluk anıları geçmişte kalmış olaylar değildir. Bu anılar hâlâ hayatının bir parçasıdır ve köyü gördüğü anda bütün canlılığıyla yeniden ortaya çıkar.

Örnek sahne: Yüksek geçitten Ak-Col’u ilk kez gördüğünde Satıkul’un yüzü sevinçle aydınlanır. Köyü, kendi evini, akrabalarının evlerini ve arkadaşlarının evlerini hemen tanır. Nurkul’la birlikte balık tuttukları, mısır közledikleri ve tarlalarda oynadıkları günleri hatırlar. Köyü uzaktan görmek bile onun çocukluk anılarını yeniden canlandırır. Bu sahne, Satıkul’un geçmişinin hâlâ onunla birlikte yaşadığını ve Ak-Col’un bu hatıraların merkezinde bulunduğunu gösterir.

Yazarın Çocukluk Anıları

“Memleketim” öyküsünde geçmişe dönük bir anlatım öne çıkar. Yazar, Satıkul’un yaşadıklarını anlatırken kendi çocukluk deneyimlerinden de yararlanır. Satıkul gibi o da küçük yaşta, bir deprem sonucu babasını kaybetmiştir. Bir süre anneannesiyle yaşamış ve baba tarafından ailesinden uzak kalmış olması da öyküdeki olaylarla kendi hayatı arasında benzerlik kurar. Bu nedenle Satıkul’un Ak-Col’a duyduğu özlem, yaşadığı ayrılık ve doğduğu yere bağlılığı anlatılırken yazarın kendi çocukluğundan izler de görülür.

Yazar, Ak-Col’un geçmişteki görünümünü ve köy yaşamını ayrıntılarıyla tasvir eder. Tarlalar, ağaçlar, nehirler, evler ve su arkları, yalnızca olayların geçtiği mekânlar değildir; geçmişte yaşanan hayatın birer parçasıdır. Köyün doğasına ve günlük yaşamına gösterilen özen, yazarın doğduğu yere duyduğu bağlılığı da hissettirir.

Bu geçmişe dönük bakış, Satıkul’un duygularının daha içten verilmesini sağlar. Çocuğun babasını kaybetmesi, köyünden uzak kalması ve Ak-Col’a yeniden kavuşma isteği, hatıralarıyla birlikte anlatılır. Böylece çocuklukta yaşanan ayrılığın insanın memleket, kimlik ve aidiyet duyguları üzerindeki etkisi ortaya konur.

Yazarın ilerleyen yıllarda Ak-Col’a sık sık dönmesi de doğduğu köyle arasındaki bağı sürdürdüğünü gösterir. Aile üyelerinin onun bu ziyaretlerini duyguyla hatırlaması, memleketine duyduğu bağlılığın yıllar içinde devam ettiğini ortaya koyar. Bu yönüyle *Memleketim*, yalnızca Satıkul’un köyüne dönüşünü anlatan bir öykü değil, aynı zamanda geçmişin insanın hafızasında ve kimliğinde bıraktığı izleri ele alan bir eserdir.

Örnek sahne: Yükseklerden Ak-Col’u gören Satıkul’un yüzü bir anda sevinçle aydınlanır. Köydeki evleri, ağaçları ve su arklarını tanıdıkça çocukluk günleri gözünün önünde canlanır. Babasıyla geçirdiği günleri, arkadaşlarıyla oynadığı oyunları ve köyde yaşadığı küçük mutlulukları hatırlar. Yağmurdan sonra toprağın kokusu, tarlalarda koşan çocukların sesleri ve babasının mırıldandığı türküler bile hafızasında yeniden canlanır. Bu sahne, Ak-Col’un Satıkul için yalnızca doğduğu yer olmadığını; çocukluğunun ve geçmişinin de burada yaşadığını gösterir.